



НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра романо-германських мов

—◆—

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**

ТА

**ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ**

—◆—

Матеріали

IV міжвузівської науково-практичної конференції

(м. Київ, 30 квітня 2026 року)

Том 1

Київ

2026

УДК 81.351.861(06)

A43

Редакційна колегія:

А. М. ЧЕРНЯК, ректор НА СБ України, доктор юридичних наук, професор;
Є. О. МЕЛЕНТИ, перший проректор (з навчальної роботи) НА СБ України, доктор технічних наук, доцент;
Ю. О. РЕГА, директор Навчально-наукового гуманітарного інституту НА СБ України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;
Л. Ю. МАЛЮГА, т.в.о заступника директора (з навчальної та наукової роботи) Навчально-наукового гуманітарного інституту НА СБ України, доктор юридичних наук, доцент;
О. О. ФІЛАТОВА, завідувач кафедри романо-германських мов ННГІ НА СБ України, кандидат філологічних наук, доцент;
Т. А. ПАСТЕРНАК, доцент кафедри романо-германських мов ННГІ НА СБ України, кандидат філологічних наук, доцент;
Л. В. ШОЛУДЬКО, старший викладач кафедри романо-германських мов ННГІ НА СБ України;
Н. М. НАЗАРЕНКО, старший викладач кафедри романо-германських мов ННГІ НА СБ України;
І. О. ХОМА, старший викладач кафедри романо-германських мов ННГІ НА СБ України;
Т. В. ТКАЧУК, старший лаборант кафедри романо-германських мов ННГІ НА СБ України

*Розглянуто та схвалено на засіданні вченої ради
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національної академії Служби безпеки України
(протокол № 4 від 24 квітня 2026 р.)*

***Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та викладання іноземних мов у секторі безпеки й оборони : матеріали IV міжвузівської науково-практичної конференції (м. Київ, 30 квітня 2026 р.).
Київ : НА СБУ, Т. 1, 2026. 268 с.***

Упорядники – Назаренко Н. М., старший викладач кафедри романо-германських мов Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії Служби безпеки України; Шолудько Л. В., старший викладач кафедри романо-германських мов Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії Служби безпеки України.

Головний редактор – Філатова О. О., завідувач кафедри романо-германських мов Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії Служби безпеки України, кандидат філологічних наук, доцент.

До збірника увійшли матеріали IV міжвузівської науково-практичної конференції, присвяченої актуальним проблемам лінгвістики, сектору безпеки й оборони, теоретичного загального мовознавства, перекладознавства, провідних методик і технологій у викладанні іноземних мов, міжкультурної комунікації, сучасних підходів до перекладу.

Запропонований збірник матеріалів буде корисним для здобувачів вищої освіти, аспірантів, наукових співробітників.

Автори несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, галузевої термінології, власних імен та інших відомостей. Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.

УДК 81.351.861(06)

© Національна академія

Служби безпеки України, 2026

© Навчально-науковий гуманітарний інститут,
2026

структур викликам інформаційної війни.	245
ПРЯТНИЧКА Тетяна. The linguistic-cognitive dimension of security in the modern world.	247
САЛАМІН Надія. Інформаційно-комунікативний дискурс війни та його відображення у перекладі.	249
САМАРДАК Мар'ян. Використання англійської мови як інструменту стратегічних комунікацій у соціальних мережах.	252
СЕМЕНКОВА Марина. Ecolinguistics in media coverage of military aggression: aspect of metaphorization.	255
СКАРБЕНЧУК Тетяна. Особливості медійного дискурсу як середовище функціонування військової лексики.	256
ШАЛАМАГА Богдана. Мова дезінформації як актуальна проблема сучасної філології: теоретичний та практичний вимір.	258
ШТЕФАН Софія. Language strategies of information influence in the media space during military conflicts.	260
ЩЕРБИНА Денис, ПАСТЕРНАК Тетяна. Media language in times of war.	262
ЯЩУР Павло. Improving the training of national police officers for countering information and psychological operations.	264

Список скорочень

- ДонДУВС** – Донецький державний університет внутрішніх справ
ЗУНУ – Західноукраїнський національний університет
КІ НГУ – Київський інститут Національної гвардії України
КНУ ім. Т. Шевченка – Київський національний університет ім.Тараса Шевченка
КПІ ім. І. Сікорського – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ЛДУ БЖД – Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
ЛьвДУВС – Львівський державний університет внутрішніх справ
НА СБ України – Національна академія Служби безпеки України
НАДПСУ ім .Б. Хмельницького – Національна академія Державної прикордонної служби України ім .Богдана Хмельницького
НАСВ ім. гетьмана П. Сагайдачного – Національна академія сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного
НаУКМА – Національний університет «Києво-Могилянська академія»
НУОУ ім. І. Черняхівського. – Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського
НУЦЗУ – Національний університет цивільного захисту України
НЮУ ім. Я. Мудрого – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

a linguistic perspective becomes a tool for protecting collective consciousness. The focus of attention shifts from technical data transmission channels to how that data is interpreted by the human brain and how it shapes our worldview.

References:

1. Демська О. М. Лакунарність української мови як загроза національній безпеці. *Українська мова*. 2021. № 1. С. 40-52.
2. Dijk T. A. van. Discourse and manipulation. *Discourse&Society*. 2006. Vol. 17(3). P. 359-383.
3. Dijk T. A. van. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London : Sage, 1998. 384 p.
4. Почепцов Г. Г. Когнітивні війни. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2021. 240 с.
5. Festinger L. *A Theory of Cognitive Dissonance*. Stanford : Stanford University Press, 1957. 291 p.

Надія САЛАМІН, викладач ЛДУ БЖД

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ДИСКУРС ВІЙНИ ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року стало історичним переломним моментом, який докорінно змінив ландшафт українського та світового медіадискурсу. Війна перестала бути лише подією, що описується у новинних репортажах або аналітичних матеріалах; вона трансформувалася у багатошаровий інформаційно-комунікативний феномен, що охоплює політичний, соціальний, психологічний та культурний виміри. Мова війни вже не обмежується функцією передачі фактів – вона стала потужним інструментом впливу, своєрідною «м'якою силою» (civilian soft power), а також ключовим засобом інформаційного протистояння на глобальному рівні.

Сучасний інформаційно-комунікативний дискурс війни характеризується високим ступенем ідеологізації, що проявляється у виборі оцінних і поляризованих лексичних одиниць, створенні нових неологізмів, активному використанні евфемізмів, метафоричних та образних конструкцій, а також у специфічних стратегічних прийомах маніпуляції інформацією. Це формує унікальне комунікативне середовище, яке вимагає від дослідників та перекладачів комплексного аналізу текстів, що поєднує лінгвістичний, соціокультурний та прагматичний аспекти.

Для перекладача та лінгвістичного аналітика такий дискурс створює подвійний виклик. По-перше, необхідно зберегти прагматичний потенціал оригінального тексту, тобто його вплив на аудиторію, здатність викликати емоційний відгук та формувати суспільне сприйняття подій. По-друге, перекладач зобов'язаний дотримуватися високої термінологічної точності та адекватності в умовах швидких мовних змін, появи нових слів і значень, а також культурних контекстів, які можуть бути відсутніми у мові перекладу. Ці фактори роблять переклад медіадискурсивних

текстів війни особливо складним і водночас надзвичайно актуальним завданням у сучасній лінгвістиці та перекладознавстві.

Повномасштабна агресія зумовила появу пласту лексики, що відображає унікальний український досвід та соціокультурний контекст війни. До таких одиниць належать, наприклад, «бавовна», «приліт», «орк», «град» (у значенні зброї та обстрілів). Переклад цих термінів англійською мовою стикається з проблемою культурної та прагматичної нееквівалентності.

бавовна → cotton: у буквальному перекладі слово означає «бавовна», проте в українському медіадискурсі воно використовується метафорично для позначення вибухів на території агресора. Пряма калька “cotton” не передає іронічного підтексту, тому в перекладі застосовується стратегія коментування: “‘cotton’ (a colloquial term for explosions at enemy positions)”.

приліт → incoming / missile strike: слово описує факт влучання снаряда або ракети. У медіа-контексті можна перекладати як “incoming missile” або “shell impact”, залежно від ситуації.

орк → orc: метафоричне позначення російських солдатів із контекстом дегуманізації ворога. У перекладі може залишатися як “orc”, із додатковим коментарем: “‘orc’ (used metaphorically for enemy soldiers)”.

град → Grad missile / rocket salvo: позначення системи залпового вогню. Для англійської аудиторії уточнюється як “Grad rocket system” або “rocket salvo”, щоб передати технічний і військовий контекст.

Таким чином, переклад військової неології потребує не лише лексичної трансформації, а й врахування культурного контексту, метафоричності та прагматичного навантаження.

Ще одним ключовим аспектом сучасної інформаційної війни є використання евфемізмів для маскування реальної природи воєнних дій та злочинів. У російському дискурсі активно застосовуються такі конструкції, як «спеціальна воєнна операція», «хлопок», «жест доброї волі», які намагаються представити агресію у м'якшому, виправдувальному або позитивному світлі.

При перекладі, завдання полягає не лише у передачі буквальному значення терміна, а й у збереженні критичної дистанції, яка дозволяє англійській аудиторії усвідомити маніпулятивний характер мови.

спеціальна воєнна операція → “special military operation” (*in scare quotes to indicate euphemistic usage*)

хлопок → “pop” / “bang” (*used euphemistically for explosions; translation may include explanatory note: “referred to as a ‘pop’ in official statements, minimizing the reality of attacks”*)

жест доброї волі → “gesture of good will” (*used ironically or euphemistically; scare quotes signal manipulative intent*)

Такі стратегії перекладу дозволяють відтворити не лише лексичне значення, а й прагматичний та критичний компонент, забезпечуючи точне сприйняття повідомлення для іноземної аудиторії.

Також, важливо зазначити, що військовий дискурс насичений експресивною та емоційно забарвленою лексику, яка не лише описує події, а й формує емоційне ставлення аудиторії. Особливо це стосується закликів до допомоги, описів руйнувань, страждань цивільного населення та воєнних злочинів. До таких одиниць належать, наприклад, «незламність», «геноцидна війна», «пекельні обстріли».

Переклад цих текстів на англійську мову стикається з проблемою збереження емоційної інтенсивності. Тому при перекладі публіцистичних та медійних текстів воєнного часу застосовується стратегія прагматичної інтенсифікації, що передбачає:

використання сильніших емоційних слів:

незламність → “unbreakable spirit” / “indomitable resilience”

геноцидна війна → “genocidal war” / “war of extermination”

відтворення драматичного ефекту:

пекельні обстріли → “hellish bombardments” / “devastating shelling”

додавання контекстуального коментаря, щоб підкреслити масштаби трагедії, наприклад: “*The city endured ‘hellish bombardments’, leaving thousands homeless and traumatized*”.

Таким чином, прагматична інтенсифікація у перекладі дозволяє зберегти функцію дискурсу як інструмента мобілізації, формування емпатії та залучення міжнародної спільноти до підтримки України.

Отже, інформаційно-комунікативний дискурс війни формує нову мовну реальність, у якій слово виконує не лише інформативну, а й ідеологічну, мобілізаційну та доказову функції. Переклад текстів, пов’язаних із воєнними подіями, виходить за межі традиційного мовного посередництва і стає важливим інструментом міжкультурної комунікації, що впливає на формування міжнародного сприйняття війни. Аналіз перекладацьких стратегій засвідчує, що ефективне відтворення інформаційно-комунікативного дискурсу війни передбачає поєднання прагматичної адаптації, описового перекладу та збереження експресивного потенціалу оригіналу. Водночас особливої ваги набуває етична відповідальність перекладача за точність передавання змісту, адже мовні рішення можуть впливати на інтерпретацію подій, міжнародну підтримку та юридичну фіксацію фактів. У цьому контексті перекладач постає не лише як посередник між мовами, а й як активний учасник формування глобального дискурсу про війну та її наслідки. Перспективним напрямом подальших досліджень є аналіз ролі цифрових технологій та систем штучного інтелекту у забезпеченні оперативного й точного перекладу військової та медійної термінології.

Література:

1. Безпалова, К. В., & Коваленко, О. В. Неологізми у сучасному українському мовознавстві: визначення, класифікація, переклад. *Записки з романо-германської філології*, (2(53)), 2024, С. 15–30. [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2024.2\(53\).323935](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2024.2(53).323935)
2. Павлушенко, О. Сленгові неологізми в українському комунікативному полі періоду російсько-української війни. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, 37. 2023, С. 25-36. <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2023-37-25-36>

3. Присяжнюк, Л., & Бачуріна, Л. Медійне висвітлення війни в Україні: переклад, культура та політика. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*, 1(37), 2025. С. 64-68. <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2025.37.11>
4. *Using Corpora in Discourse Analysis* / P. Baker et al. Bloomsbury Publishing Plc, 2023. URL: <https://doi.org/10.5040/9781350083783>

Мар'ян САМАРДАК, НА СБ України

Науковий керівник: к. філол.н., доцент **Олена ФІЛАНОВА**

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

У сучасних умовах нестабільної безпекової ситуації особливого значення набуває знання англійської мови та ефективне використання соціальних мереж як інструменту стратегічних комунікацій. Англійська мова застосовується для міжнародної дипломатії з партнерами, діяльності міжнародних організацій та інформаційного супроводу оборонної політики. Саме через цифрові платформи сьогодні формується публічний імідж держави, доноситься офіційна позиція та здійснюється оперативна взаємодія з міжнародними партнерами.

Особливої актуальності використання соціальних мереж як інструменту стратегічних комунікацій набуло під час повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну. У цей період цифрові платформи стали ключовим каналом оперативної міжнародної взаємодії, публічної дипломатії та координації рішень на найвищому політико-військовому рівні. Комунікація здійснюється між президентами, керівниками державних інституцій та оборонних відомств саме через соціальні мережі, що забезпечує швидкість, відкритість та глобальне охоплення інформації.

Показовим прикладом є ефективність комунікації новопризначеного міністра оборони України Михайла Федорова з Ілоном Маском – засновником та генеральним директором компанії SpaceX, а також власником соціальної мережі “X” (раніше Twitter). Саме через публічну комунікацію у соцмережах було ініційовано відключення неавторизованих систем Starlink на території України, що стало критично важливим для забезпечення обороноздатності та безпеки.

Starlink – це глобальна супутникова система доступу до Інтернету, розроблена компанією SpaceX під керівництвом Ілона Маска. Її основна мета – забезпечення високошвидкісного широкопasmового інтернету в регіонах із обмеженим або відсутнім покриттям традиційних мереж [7]. Російські дрони, оснащені терміналом, стійкі до засобів радіоелектронної боротьби.

У відповідь на це команда Михайла Федорова оперативно розпочала комунікацію з Ілоном Маском саме через соціальну мережу-“X”, що стало прикладом застосування цифрової дипломатії. У своїх повідомленнях Михайло зазначив: *“Within hours of reports that Russian drones equipped with Starlink connectivity*